

Miasto Równości

Wrocław jest szczególnym miastem na mapie Polski. W swojej przeszło tysiącletniej historii kilkakrotnie zmieniał przynależność państwową i społeczną. Swój ślad w jego krajobrazie pozostawili ludzie różnych wyznań, narodowości i grup etnicznych. Miasto było ważnym miejscem emancypacji kobiet i społeczności LGBT+. To stąd pochodzili aktywiści i aktywistki, którzy jako jedni z pierwszych na świecie zwrócili uwagę na brak dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Współczesny Wrocław to również miasto różnorodne. Sąsiadami i sąsiadkami potomków tych, którzy przybyli tu po 1945 roku, są dziś osoby z Ukrainy i Białorusi, przedstawiciele mniejszości niemieckiej czy koreańskiej, studenci i studentki z bardzo odległych czasem krajów, Romowie i Romki. Osoby w różnym wieku, o różnej tożsamości płciowej i orientacji psychoseksualnej, wyznające różne religie czy niewierzące. Wszystkich ich łączy Wrocław. Wrocław jest ich domem.

Celebruujemy różnorodność naszego miasta. Budujemy wspólnotę, w której każdy jest inny, ale wszyscy są równi – bo Wrocław to Miasto Równości.

EN Wrocław is a special city on the map of Poland. In its history of more than 1,000 years, it has changed its national and social affiliation several times. People of different denominations, nationalities and ethnic groups have left their mark on its landscape. The city was an important place for women's emancipation and the LGBT+ community. It is here that male and female activists, who were among the first in the world to point to the lack of accessibility for people with disabilities, came from.

Also today, Wrocław is a diversified city. The neighbours of the descendants of those who came here after 1945 are people from Ukraine and Belarus, German or Korean minorities, male and female students from distant countries, Roma men and women. People of different ages, gender identity and psychosexual orientation, either religious or non-religious. Wrocław unites all of them. Wrocław is their home.

We celebrate the diversity of our city. We are building a community in which everyone is different, but all are equal – Wrocław is a city of equality.

UA Вроцлав – особливе місто на карті Польщі. За свою історію, яка налічує понад тисячу років, воно кілька разів змінювало свій національний та соціальний статус. Люди різних релігій, національностей та етнічних груп залишили свій слід на його території. Місто було важливим місцем для емансипації жінок та ЛГБТ+ спільноти. Тут жили активісти, які одними з перших у світі звернули увагу на недостатню доступність для людей з інвалідністю.

Сьогоднішній Вроцлав також є різноманітним містом. Сусідами і сусідами нащадків тих, хто приїхав сюди після 1945 року, тепер є вихідці з України та Білорусі, німецькі чи корейські меншини, студенти та студентки з інколи дуже далеких країн, роми та ромські народності. Люди різного віку, гендерної ідентичності та психосексуальної орієнтації, різних релігій або невіруючі. Але всіх їх об'єднує Вроцлав. Вроцлав – це їхній дім.

Ми святкуємо різноманітність нашого міста. Ми будуємо громаду, де всі різні, але всі рівні – Вроцлав, місто рівності.

www.wroclaw.pl/miasto-rownosc

Przemiana europejskich kobiet

EN Transformation of european women

UA Трансформація європейських жінок

Radykalna przemiana pozycji kobiet w społeczeństwie miała miejsce na przełomie XIX i XX wieku. Jej sprawczyniami były wrocławianki – pionierki ruchu feministycznego, jak Auguste Schmidt czy Margarete Friedenthal. W 1908 roku kobietom pozwolono studiować, w 1918 otrzymały prawa wyborcze. Gdy tylko otworzyły się możliwości edukacji uniwersyteckiej kobiet, pierwsze studentki pojawiły się także na Uniwersytecie Wrocławskim. W świecie naukowym jego najslynniejszą absolwentką pozostaje fizyczka Hedwig Kohn. Z Wrocławia pochodziło również wiele uznanych lekarek, m.in. neurochiruzka Alice Rosenstein czy dermatolożka Helen Ollendorff-Curth. Matka tej ostatniej, Paula Ollendorff, była pierwszą wrocławską radną miejską. Emancypacja kobiet była widoczna w każdej dziedzinie wrocławskiego życia – od kultury przez inicjatywy społeczne aż po gospodarkę.

Hedwig Kohn, fot. domena publiczna | EN Hedwig Kohn, photo: public domain | UA Гедвіг Кон, фото з відкритих джерел

EN The radical transformation of women took place at the turn of the 19th and 20th centuries. The originators of those changes were the Wrocław women – pioneers of the feminist movement, including Auguste Schmidt and Margarete Friedenthal. In 1908, women were allowed to study and in 1918 they were given the right to vote. When the goal was achieved, the first female students also appeared at the University of Wrocław. In the world of science, its most famous graduate remains physicist Hedwig Kohn. Also many renowned female doctors came from Wrocław, including neurosurgeon Alice Rosenstein or dermatologist Helen Ollendorff-Curth. The mother of the latter, Paula Ollendorff, was the first city councillor in Wrocław. Women's emancipation contributed to every area of Wrocław's life, from culture, social initiatives to the economy.

Wyższa Szkoła Muzyczna, fot. Adam Czelný, zbiory Muzeum Miejskiego Wrocławia | EN Music College, photo: Adam Czelný, collections of the City Museum of Wrocław | UA Музичний коледж, фото: Адам Челні, колекція Міського музею Вроцлава

Auguste Schmidt, fot. domena publiczna | EN Auguste Schmidt, photo: public domain | UA Огюст Шмідт, фото з відкритих джерел

Margarete Friedenthal, fot. domena publiczna | EN Margarete Friedenthal, photo: public domain | UA Маргарета Фріденталь, фото з відкритих джерел

UA Радикальна трансформація жінок відбулася на рубежі XIX і XX століття. Вроцлавянки – піонерки феміністичного руху, серед яких були Августа Шмідт і Маргарита Фріденталь, що були ініціаторками цих змін. У 1908 році жінкам дозволили навчатися, а в 1918 році вони отримали право голосу. Коли мета була досягнута, в університеті Вроцлава також з'явилися перші студентки. У науковому світі його найвідомішою випускницею залишається фізикиня Гедвіга Кон. Багато відомих жінок-медиків також походили з Вроцлава, зокрема нейрохірургиня Аліса Розенштайн та дерматологиня Гелен Оллендорф-Курт. Мати останньої, Паула Оллендорф, була першою депутаткою міської ради Вроцлава. Емансипація жінок знайшла своє відображення у всіх сферах життя Вроцлава – від культури та соціальних ініціатив до економіки.

PWSSP, studentki podczas zajęć rysunku w plenerze, fot. Stefan Arczyński, zbiory Muzeum Miejskiego Wrocławia | EN State College of Fine Arts, female students during plein air drawing classes, photo: Stefan Arczyński, collections of the City Museum of Wrocław | UA Державна вища школа образотворчого мистецтва, студенти під час занять з малювання на пленері, фото: Стефан Арчинський, колекція Міського музею Вроцлава

One odbudowały Wrocław

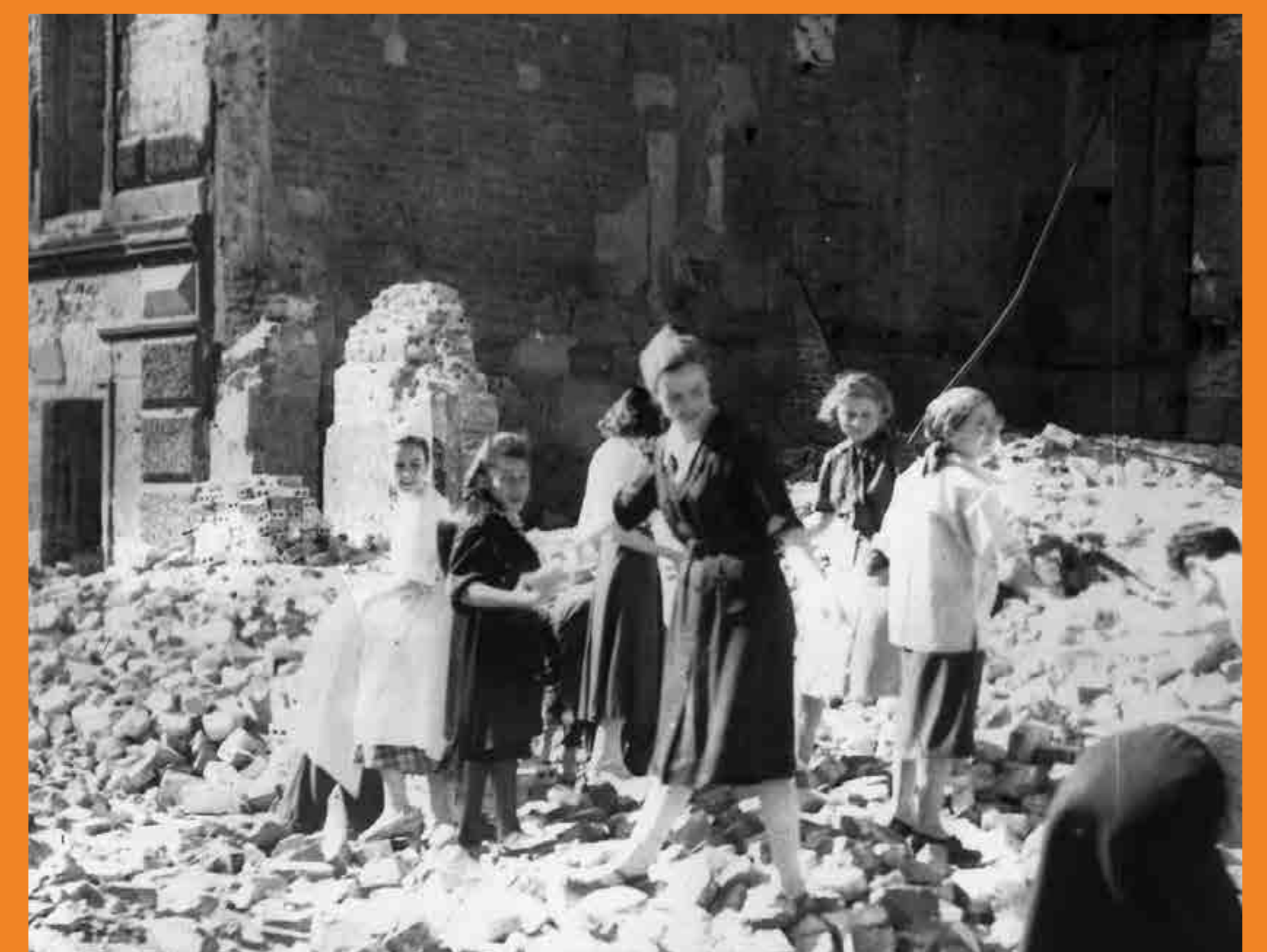
EN They rebuilt Wrocław

UA Вони відбудували Вроцлав

„Przenieśliśmy się do Wrocławia, mając na oku cel niewątpliwie warty tego, by opuścić swoje środowisko, rodzinę i zaczynać życie od nowa” – tak o swoich wrocławskich początkach pisała malarka Hanna Krzetuska. Pionierską pracę wykonały tu także naukowczynie, m.in. profesorki Helena Krzemieniewska i Bogusława Jeżowska-Trzebiatowska. W odbudowie miasta ważną rolę odegrały kobiety przebywające tu wcześniej jako pracownice przymusowe – wśród nich Felicja Damczyk, w latach wojennych działająca w konspiracyjnym „Olimpie”. Setki kobiet angażowały się w organizowanie artykułów pierwszej potrzeby dla osób odbudowujących Wrocław. Szlaki dla pionerek przetarła bibliotekarka Zofia Gostomska-Zarzycka, jedyna kobieta w pierwszej przybyłej do Wrocławia Grupy Naukowo-Kulturalnej (zespole m.in. profesorów, lekarzy i muzealników, którzy mieli zabezpieczyć mienie uczelni i instytutów naukowych).

EN “We moved to Wrocław, keeping an eye on the goal undoubtedly worth leaving our environment, our family and starting our life anew” – this is how painter Hanna Krzetuska wrote about the beginnings of her life in Wrocław. Pioneering work was also performed by female scientists, inter alia, professors Helena Krzemieniewska and Bogusława Jeżowska-Trzebiatowska. An important role in the reconstruction of the city was played by women who had previously stayed here as forced workers. Among them was Felicja Damczyk, who during the war years worked in the underground “Olimp” organisation. Hundreds of women also organised necessities for squadrons of people rebuilding Wrocław. The trails for pioneers were blazed by librarian Zofia Gostomska-Zarzycka, the only woman in the first Science and Culture Group which arrived in Wrocław.

UA «Ми переїхали до Вроцлава з метою, яка, безсумнівно, була варта того, щоб покинути наше середовище, сім'ю і почати життя заново», – так писала художниця Ганна Кшетуска про свій початок у Вроцлаві. Піонерську роботу проводили також такі науковці, як професори Гелена Кшеменевська та Богуслава Єжовська-Тшебятівська. Важливу роль у відбудові міста відіграли жінки, які раніше перебували тут на примусових роботах. Серед них була Феліцита Дамчик, яка у воєнні роки була активною учасницею підпільного «Олімпу». Сотні жінок також організовували постачання необхідних речей для загонів людей, які відбудовували Вроцлав. Шляхи для жінок-піонерок торувала бібліотечарка Зоф'я Гостомська-Зажицька. Єдина жінка в першій Науково-культурній групі, яка прибула до Вроцлава.

Wrocław jest kobietą

EN Wrocław is a woman
UA Вроцлав – це жінка

Według danych GUS-u we Wrocławiu mieszka 341 848 kobiet i 299 353 mężczyzn. Sfeminizowane są także wrocławskie uczelnie. Na Uniwersytecie Przyrodniczym kobiety zajmują większość stanowisk dydaktycznych, a wśród osób studiujących weterynarię stanowią już 70 procent. Wrocławianki, m.in. Olga Tokarczuk i Aleksandra Kurzak, są najlepszymi ambasadorkami miasta. W Sejmie Wrocław jest reprezentowany przez aż siedem posłanek. Od 2010 roku w mieście działa Wrocławska Rada Kobiet. Ważnym wydarzeniem w 2022 roku był Ogólnopolski Kongres Kobiet, który zgromadził pięć tysięcy osób. Wrocławianki są aktywne w wielu sferach, od biznesu po kulturę. Działają społecznie, promują wrocławską herstoryę, a gdy trzeba – idą wspólnie po równe prawa.

Wrocławska Rada Kobiet, fot. Magda Pasiewicz | EN Wrocław Council of Women, photo: Magda Pasiewicz | UA Вроцлавська рада жінок, фото: Магда Пасевич

EN According to the Statistics Poland data, 341,848 women and 299,353 men live in Wrocław. Wrocław universities are also feminised. At the Wrocław University of Environmental and Life Sciences, most teachers are women and at the faculty of veterinary medicine they account for 70% of students. The Wrocław women – including Olga Tokarczuk or Aleksandra Kurzak – are the best ambassadors of the city. In the Sejm, Wrocław is represented by as many as seven female parliamentarians. Since 2010, the Wrocław Women's Council has been operating in the city. An important event was the National Congress of Women (2022), which gathered 5 thousand people. The Wrocław women are active in many areas, from business to culture. They act for society, promote Wrocław's herstory, and when necessary, they stand up together for equal rights.

UA За даними Головного статистичного управління (GUS), у Вроцлаві проживає 341 848 жінок і 299 353 чоловіків. Вроцлавські університети також фемінізовані. В Університеті природничих наук (Uniwersytet Przyrodniczy) жінки займають більшість викладацьких посад, а на факультеті ветеринарії вони становлять аж 70% студентів. Жінки з Вроцлава, серед яких Ольга Токарчук та Александра Кужак, є найкращими амбасадорками міста. Сім жінок-депутаток представляють Вроцлав у Сеймі. Рада жінок Вроцлава діє у місті з 2010 року. Важливою подією став Національний конгрес жінок (2022), який зібрав 5 000 осіб. Жінки у Вроцлаві працюють у багатьох сферах – від бізнесу до культури. Вони соціально активні, популяризують історію Вроцлава і, коли це необхідно, об'єднуються заради рівних прав.

Strajk Kobiet, fot. Piotr Michnik | EN Women on Strike, photo: Piotr Michnik | UA Жіночий страйк, фото: Пйотр Міхнік

XIV Kongres Kobiet, fot. Oleksandr Poliakovsky | EN XIV Women's Congress, photo: Oleksandr Poliakovsky | UA XIV Жіночий конгрес, фото: Олександр Поляковський

Gala Wrocławianka Roku 2022, fot. Tomasz Hołod | EN Gala Wrocławianka in 2022, photo: Tomasz Hołod | UA Гала-вечір «Вроцлав'янка 2022», фото: Томаш Холод

Cała Polska w jednym mieście

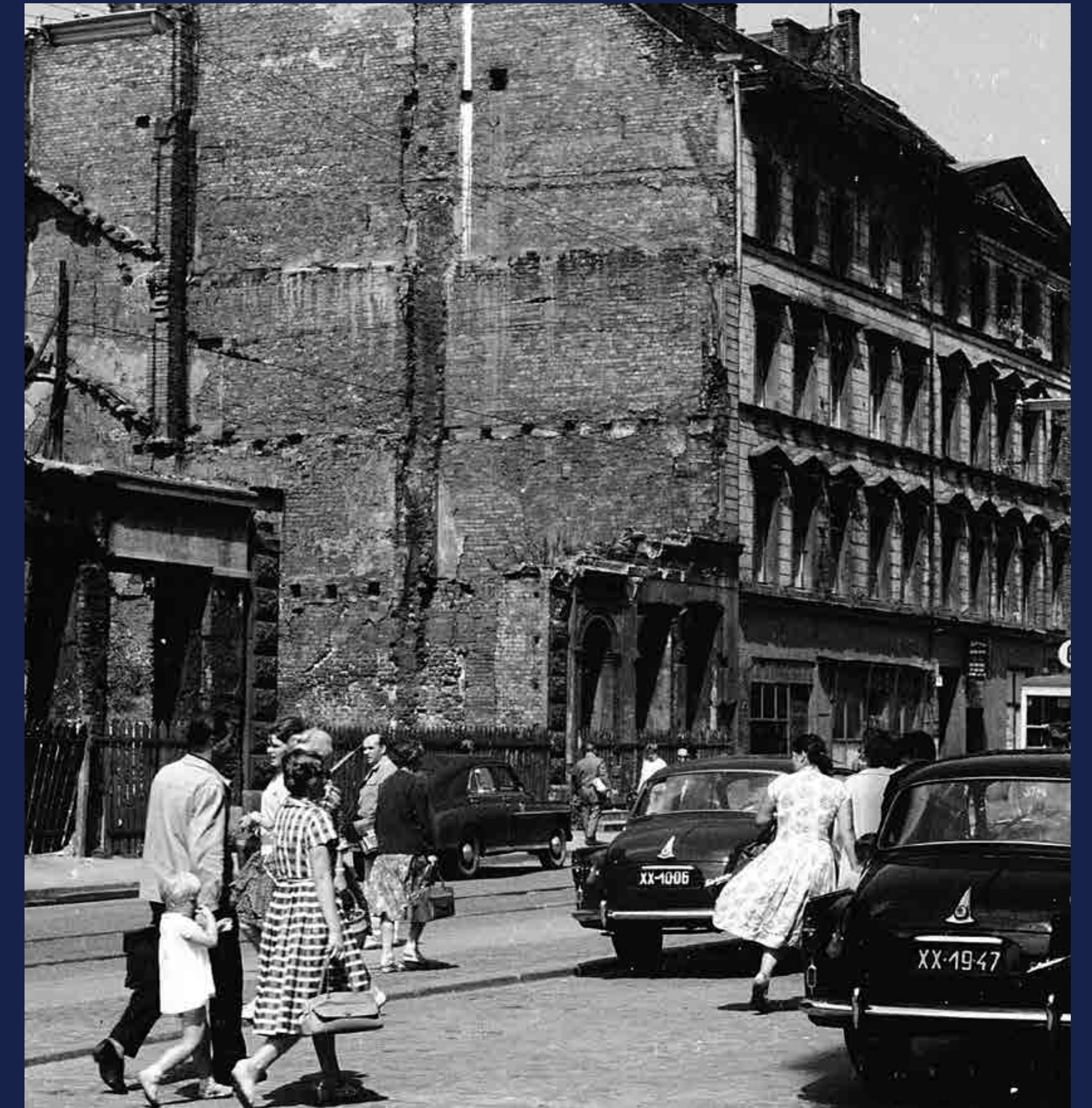
EN The whole Poland in one city
UA Вся Польща в одному місті

Na Dworcu Głównym, fot. Tomasz Olszewski, zbiory Muzeum Miejskiego Wrocławia | EN At the Central Station, photo: Tomasz Olszewski, collections of the City Museum of Wrocław | UA На Центральному залізничному вокзалі, фото: Томаш Ольшевський, колекція Міського музею Вроцлава

Odradzające się wrocławskie ulice, fot. Adam Czelný, zbiory Muzeum Miejskiego Wrocławia | EN Reviving Wrocław's streets, photo: Adam Czelný, collections of the City Museum of Wrocław | UA Відродження вулиць Вроцлава, фото: Адам Челні, колекція Міського музею Вроцлава

Odradzające się wrocławskie ulice, fot. Tomasz Olszewski, zbiory Muzeum Miejskiego Wrocławia | EN Reviving Wrocław's streets, photo: Tomasz Olszewski, collections of the City Museum of Wrocław | UA Відродження вулиць Вроцлава, фото Томаш Ольшевський, колекція Міського музею Вроцлава

W latach 1945–1948 krajobraz etniczny Wrocławia uległ całkowitemu przeobrażeniu. Miasto wypełniło się Polakami i Polkami przybyłymi z różnych części kraju w jego przedwojennych granicach. Najwięcej osób przyjechało do stolicy Dolnego Śląska z Wielkopolski. Spora była również grupa osiedleńców z Mazowsza, wśród których znajdowały się liczne osoby z doświadczeniem getta centralnej Polski oraz Powstania Warszawskiego. Obok przybyszów i przybyszek ze wszystkich ówczesnych województw we Wrocławiu osiadła także ludność z dawnych Kresów Południowo-Wschodnich. Była ona jednak stosunkowo nieznaczna w porównaniu z innymi grupami wypełniającymi miasto. Osoby obecnie mieszkające we Wrocławiu to w dużej mierze potomkowie i potomkinie tych, którzy przyjechali tu w pierwszych powojennych latach.

EN In the years 1945–1948, the ethnic landscape of Wrocław underwent a complete transformation. The city was flooded by Polish men and women who had arrived from various parts of the country within its pre-war borders. Most people came to the capital of Lower Silesia from Wielkopolska. There was also a large group of settlers from Mazowsze, among them numerous people who had experienced the ghettos of central Poland and the Warsaw Uprising. In addition to men and women who arrived from all the then voivodeships, also people from the former South-Eastern Borderlands settled in the city. However, this group was relatively small when compared to other groups flooding the city. People currently living in Wrocław are, to a large extent, male and female descendants of those who came here in the first post-war years.

UA Між 1945 і 1948 роками етнічний пейзаж Вроцлава зазнав повної трансформації. Місто наповнилося поляками та польками, які приїхали з різних куточків країни в межах її довоєнних кордонів. Більшість людей приїхали до столиці Нижньої Сілезії з Великої Польщі. Була також значна група поселенців з Мазовії, серед яких було багато людей з досвідом гетто центральної Польщі та Варшавського повстання. Окрім новоприбулих та переселенців з усіх тогочасних воєводств, у місті оселялися також вихідці з колишніх південно-східних прикордонних територій. Однак їх було відносно небагато у порівнянні з іншими групами, що заповнювали місто. Ті, хто живе у Вроцлаві сьогодні, є переважно нащадками і потомками тих, хто приїхав сюди в перші повоєнні роки.

Z Grecji do Wrocławia

EN From Greece to Wrocław

UA Від Гречії до Вроцлава

Emigranci greccy, fot. zbiory prywatne Michała Hrisulidisa | EN Greek emigrants, photo: private collection of Michał Hrisulidis | UA Гречькі емігранти, фото: приватна колекція Міхала Хрісулідіса

Święto Niepodległości Grecji w Klubie Greckim, fot. zbiory prywatne Michała Hrisulidisa | EN Greek Independence Day at the Greek Club, photo: private collection of Michał Hrisulidis | UA День незалежності Гречії в Гречькому клубі, фото: приватна колекція Міхала Хрісулідіса

W Klubie Greckim, fot. zbiory prywatne Michała Hrisulidisa | EN At the Greek Club, photo: private collection of Michał Hrisulidis | UA У Гречькому клубі, фото: приватна колекція Міхала Хрісулідіса

W latach 1946–1949, w efekcie wojny domowej w Grecji, na Dolny Śląsk przybyły dwie fale uchodźców i uchodźczyń z Grecji. Ich liczbę szacuje się na około 14 tysięcy osób. Już na początku lat 50. Wrocław stał się ich stolicą na uchodźstwie. W 1953 roku powstał tu Związek Uchodźców Politycznych z Grecji w Polsce im. Nikosa Belojanisa. Otwarto grecką szkołę i liczne kluby. Do dziś ludność przybyła w tamtym czasie do Wrocławia wspomina serdeczne przyjęcie i pomoc, jaką w pierwszych latach okazali jej Dolnoślązacy i Dolnoślązaczki. Obecnie we Wrocławiu działa Stowarzyszenie Greków w Polsce ODYSSEAS. Wiele osób, szczególnie artystycznych, to potomkowie i potomkinie greckich uchodźców.

EN Between 1946 and 1949, as a result of the civil war in Greece, two waves of male and female refugees from Greece arrived in Lower Silesia. Their number is estimated at about 14,000 people. Already in the early 1950s, Wrocław became their capital in exile. In 1953, the Nikos Belojanis Union of Political Refugees from Greece in Poland was established here. A Greek school and numerous clubs were opened. To this day, the people who came to Wrocław at that time still recall the warm welcome and help that the Lower Silesians gave them in those early years. Currently, the ODYSSEAS Association of Greeks in Poland is active in Wrocław. Many people, especially artists, are descendants of those Greek refugees.

UA Між 1946 і 1949 роками, внаслідок громадянської війни в Гречії, до Нижньої Сілезії прибули дві хвилі біженців та біженок з Гречії. Їх кількість оцінюється приблизно в 14 000 осіб. Вже на початку 1950-х років Вроцлав став їхньою столицею у вигнанні. У 1953 році тут була заснована Спілка політичних біженців з Гречії в Польщі імені Нікоса Белояніса. Було відкрито грецьку школу та численні клуби. Люди, які приїхали до Вроцлава в той час, досі пам'ятають теплий прийом і допомогу, яку надали їм нижньосілезькі чоловіки та жінки в перші роки. Сьогодні у Вроцлаві активно діє Об'єднання греків Польщі «ODYSSEAS». Багато людей, особливо митців, є нащадками грецьких біженців.

Romski Wrocław

EN Romani Wrocław

UA Роми Вроцлава

Romscy artyści, fot. zbiory Wydziału Promocji Miasta i Turystyki Urzędu Miejskiego Wrocławia | EN Roma artists, photo: collection of the City Promotion and Tourism Division Municipality of Wrocław | UA Ромські художники, фото: колекція Управління промоції міста та туризму Міського уряду Вроцлава

Romska młodzież, fot. zbiory Wydziału Promocji Miasta i Turystyki Urzędu Miejskiego Wrocławia | EN Roma youth, photo: collection of the City Promotion and Tourism Division Municipality of Wrocław | UA Ромська молодь, фото: колекція Управління промоції та туризму Міського уряду Вроцлава

Romowie i Romki to najliczniejsza grupa etniczna mieszkająca we Wrocławiu. Miasto jest także jednym z największych skupisk ludności romskiej w Polsce. Największe grupy romskie to Bergitka Roma i Polska Roma, ale są też mniejsze społeczności, tworzone przez Kelderasy i Kelderaszki oraz Lowarów i Lowarki. Niektóre grupy prowadziły kiedyś tradycyjny wędrowny tryb życia, jednak przepisy państwowe z lat 50. i 60. zmusiły je do osiedlenia się. Według szacunków w mieście mieszka obecnie ponad 1500 osób romskich z polskim obywatelstwem. Do tej liczby trzeba dodać kilkadziesiąt rodzin romskich przybyłych do miasta z innych krajów, przede wszystkim z Rumunii. Najwięcej Romów i Romek mieszka na osiedlu Brochów i w dzielnicy Śródmieście. We Wrocławiu działa również kilka romskich stowarzyszeń kulturalnych.

EN Roma men and women are the most numerous ethnic group living in Wrocław. The city is also one of their largest groups in Poland. The largest Roma groups are Bergitka Roma and Polska Roma, but there are also smaller communities of Kalderash and Lovari men and women. The last three traditionally led a nomadic lifestyle, but state regulations of the 50s and 60s made those groups settle down. According to estimates, there are currently more than 1,500 Roma people with Polish citizenship living in the city. To this number, we should add several dozen Roma families who came to the city from other countries, particularly from Romania. Most Roma men and women live in the Brochów housing estate and in the Śródmieście district. There are also several Roma cultural associations in Wrocław.

UA Ромські чоловіки та жінки є найчисленнішою етнічною групою, що проживає у Вроцлаві. Місто також є одним з найбільших місць їхньої концентрації в Польщі. Найбільшими ромськими групами є бергітки та польські роми, але існують також менші громади калдераши/кelderашкі та ловажи/ловажкі. Останні три групи традиційно вели кочовий спосіб життя, але державне регулювання в 50-х і 60-х роках змусило ці групи вести осілий спосіб життя. За оцінками, в місті зараз проживає понад 1 500 ромів, які мають польське громадянство. До цього числа слід додати десятки ромських сімей, які прибувають до міста з інших країн, насамперед з Румунії. Найбільша кількість ромів і ромок проживає в житловому масиві Брохув і в середмісті. У Вроцлаві також існує кілька ромських культурних об'єднань.

Wrocław jest teraz ich domem

EN Wrocław is now their home
UA Вроцлав тепер їхній дім

W stolicy Dolnego Śląska mieszka, uczy się lub pracuje potężna grupa Ukrainek i Ukraińców. Według szacunków wrocławskiego magistratu liczy ona od 150 do 180 tysięcy osób. Niemal połowa z nich przyjechała do Wrocławia kilka lat temu, niektórzy mają już podwójne obywatelstwo. Jednak około 80 tysięcy to uchodźcy i uchodźczynie z ogarniętej wojną Ukrainy. Do Wrocławia przybyli po 24 lutego 2022 roku. W wywiadach często podkreślają, że Wrocław jest teraz ich drugą, małą ojczyzną. Miasto jest także domem dla kilku tysięcy obywateli i obywaterek Białorusi. Wielu z nich to osoby uchodźcze, które musiały uciekać ze swojego kraju ze względu na represje polityczne. Po rewolucji w Białorusi w 2020 roku Wrocław stał się jednym z najważniejszych centrów emigracji politycznej z tego kraju.

Ella, bohaterka kampanii „Szacunek, wdzięczność, wspólnota”, fot. zbiory Wydziału Promocji Miasta i Turystyki Urzędu Miejskiego Wrocławia | EN Ella, heroine of the “Respect, Gratitude, Community” campaign, photo: collection of the City Promotion and Tourism Division Municipality of Wrocław | UA Елла, героїня кампанії «Повага, вдячність, громада», фото: колекція Відділу промоції міста та туризму Міського уряду Вроцлава

EN An enormous group of Ukrainian men and women live, study or work in the capital of Lower Silesia. According to the estimates of the Wrocław city hall, it counts from 150 to 180 thousand people. Almost half of them are people who came to Wrocław several years ago, some already have dual citizenship. About 80 thousand are refugees from Ukraine affected by war. They arrived in Wrocław after 24 February 2022. In interviews, they often emphasise that Wrocław is now their second, small homeland. The city is also home to several thousand male and female citizens of Belarus. Many of them are refugees who had to flee their country because of political repression. After the revolution in Belarus in 2020, Wrocław became one of the most important centres of political emigration from that country.

Anna, bohaterka kampanii „Szacunek, wdzięczność, wspólnota”, fot. zbiory Wydziału Promocji Miasta i Turystyki Urzędu Miejskiego Wrocławia | EN Anna, heroine of the “Respect, Gratitude, Community” campaign, photo: collection of the City Promotion and Tourism Division Municipality of Wrocław | UA Анна, героїня кампанії «Повага, вдячність, громада», фото: колекція Відділу промоції міста та туризму Міського уряду Вроцлава

Julia, bohaterka kampanii „Szacunek, wdzięczność, wspólnota”, fot. zbiory Wydziału Promocji Miasta i Turystyki Urzędu Miejskiego Wrocławia | EN Julia, heroine of the “Respect, Gratitude, Community” campaign, photo: collection of the City Promotion and Tourism Division Municipality of Wrocław | UA Юлія, героїня кампанії «Повага, вдячність, громада», фото: колекція Відділу промоції міста та туризму Міського уряду Вроцлава

UA У столиці Нижньої Сілезії живе, навчається або працює величезна група українських жінок і чоловіків. За оцінками magistratu Вроцлава, їх налічується від 150 000 до 180 000 осіб. Майже половина з них – це люди, які приїхали до Вроцлава кілька років тому, деякі вже мають подвійне громадянство. Але близько 80 тис. – це біженці з охопленої війною України. Вони прибули до Вроцлава після 24 лютого 2022 року. В інтерв'ю вони часто підкреслюють, що Вроцлав став для них другою, малою батьківщиною. Місто також стало домом і для кількох тисяч громадян і громадянок Білорусі. Багато з них – біженці, які були змушені покинути свою країну через політичні репресії. Після революції 2020 року в Білорусі Вроцлав став одним з найважливіших центрів політичної еміграції з цієї країни.

Alla, bohaterka kampanii „Szacunek, wdzięczność, wspólnota”, fot. zbiory Wydziału Promocji Miasta i Turystyki Urzędu Miejskiego Wrocławia | EN Alla, heroine of the “Respect, Gratitude, Community” campaign, photo: collection of the City Promotion and Tourism Division Municipality of Wrocław | UA Алла, героїня кампанії «Повага, вдячність, громада», фото: колекція Відділу промоції міста та туризму Міського уряду Вроцлава

Dzieci i młodzież

EN Children and youth

UA Діти та молодь

Wrocławski Festiwal Krasnoludków, fot. Tomasz Hołod | EN Wrocław Dwarf Festival, photo: Tomasz Hołod | UA Вроцлавський фестиваль краснолюdek, фото: Томаш Холод

Wrocławski Festiwal Krasnoludków, fot. Tomasz Hołod | EN Wrocław Dwarf Festival, photo: Tomasz Hołod | UA Вроцлавський фестиваль краснолюdek, фото: Томаш Холод

Choć średnia wieku osób mieszkających w stolicy Dolnego Śląska wynosi nieco ponad 43 lata, to można odnieść wrażenie, że Wrocław jest republiką dzieci – szczególnie, gdy odbywa się Wrocławski Festiwal Krasnoludków. Według statystyk mieszka tu prawie 108 tysięcy osób mających nie więcej niż 17 lat. Do tego należy jeszcze dodać najmłodszych ukraińskich mieszkańców i mieszkanki miasta. We wrocławskich szkołach uczy się ich około 20 tysięcy. Demograficzny krajobraz Wrocławia współtworzą również młodzi innych narodowości, np. koreańskiej. „Najmłodszą dzielnicą” Wrocławia jest Fabryczna, a najmniej dzieci i młodzieży mieszka na Starym Mieście. O reprezentowanie tej grupy wiekowej przed władzami Wrocławia dba 60-osobowa Młodzieżowa Rada Miasta Wrocławia.

EN Although the average age of people living in the capital of Lower Silesia is over 43 years, we may have an impression that Wrocław is a republic of children. Particularly, when the Wrocław Dwarf Festival is held. According to statistics, almost 108 thousand people, who are not more than 17 years old, live here. To this number, we should add the youngest Ukrainian girls and boys being the citizens of the city. In Wrocław schools, about 20 thousand children and young people from Ukraine are learning. Also young people of other nationalities, e.g. Korean, co-create the demographic landscape of Wrocław. “The youngest district” in Wrocław is Fabryczna. The lowest number of children and young people live in the Old Town. The Youth City Council of Wrocław, composed of 60 members, ensures that this large group is represented before the Wrocław authorities.

UA Хоча середній вік мешканців столиці Нижньої Сілезії становить 43 роки, складається враження, що Вроцлав – це республіка дітей. Особливо, коли проходить Вроцлавський фестиваль гномів. Згідно зі статистикою, тут проживає 108 тисячі осіб віком молодше 17 років. До цього числа слід додати наймолодших мешканців міста – українців і українок. Лише у школах Вроцлава навчається близько 20 тисяч українських дітей та молоді. Молодь інших національностей, наприклад, корейської, також робить свій внесок у демографічний пейзаж Вроцлава. Наймолодшим районом Вроцлава є Фабричний. Найменше дітей та молоді проживає у Старому місті. Молодіжна рада міста Вроцлава, що складається з 60 осіб, відповідає за представництво цієї великої групи перед владою Вроцлава.

Juwenalia, fot. Tomasz Walków | EN Juwenalia, photo: Tomasz Walków | UA Дні студента, фото: Томаш Валькув

Każdego roku, w trakcie juwenaliów, klucze do miasta i władza w nim są symbolicznie przekazywane osobom studenckim. A jest to grupa, z którą trzeba się liczyć – potężną armię żaków i żaczek tworzy ponad 100 tysięcy osób. Przeszło osiem tysięcy z nich to cudzoziemcy i cudzoziemki, przede wszystkim z Ukrainy i Białorusi; znaczną grupę stanowią także obywatele i obywatelki Indii czy Turcji. Wszyscy studiują na 29 publicznych i niepublicznych uczelniach rozsiadanych po całym mieście. Wrocław może się pochwalić szkołami wyższymi każdego typu, w tym trzema o profilu artystycznym i jedną sportową. Najstarszą uczelnią jest Uniwersytet Wrocławski, największą – Politechnika Wrocławska. Ponad 60% osób absolwenckich wszystkich wrocławskich uczelni stanowią kobiety.

EN Every year, during Juwenalia, the keys to the city and the power in it are symbolically handed over to students. And this is a group which must be respected – a powerful army of male and female students including more than 100 thousand people. More than 8 thousand are foreigners, mainly from Ukraine and Belarus, but a large group are also male and female citizens of India and Turkey. They all study at 29 public and non-public universities spread across the city. Wrocław may boast of universities of all types, including three artistic ones and a sport one. The oldest of them is the University of Wrocław, the largest – the Wrocław University of Science and Technology. More than 60% of graduates of all Wrocław universities are women.

UA Щороку під час Ювеналії ключі від міста та влада в ньому символічно передаються студентам. І це група, з якою варто рахуватися. Могутня армія студентів та учнів налічує понад 100 тисяч осіб. Понад 8 тисяч з них – іноземні юнаки та дівчата, переважно з України та Білорусі, але є також велика група громадян Індії та Туреччини. Всі вони навчаються в 29 державних і недержавних університетах, розташованих по всьому місту. Вроцлав може похвалитися університетами всіх типів, в тому числі трьома з мистецькими профілями та одним спортивним університетом. Найстарішим є Вроцлавський університет, найбільшим – Політехнічний університет. Понад 60% випускників усіх університетів Вроцлава – жінки.

Miasto jest nasze

EN The city is ours
UA Місто – наше

Juwenalia, fot. Tomasz Walków | EN Juwenalia, photo: Tomasz Walków | UA Дні студента, фото: Томаш Валькув

Juwenalia, fot. Tomasz Walków | EN Juwenalia, photo: Tomasz Walków | UA Дні студента, фото: Томаш Валькув

Wrocławskie seniorki i seniorzy

EN Wrocław seniors

UA Громадяни Вроцлава похилого віку

Dzień Seniora, Parada Kapeluszy, fot. Tomasz Hołod | EN Senior Citizens Day, Hat Parade, photo: Tomasz Hołod | UA День людей похилого віку, Парад капелюхів, фото: Томаш Холод

Dzień Seniora, Parada Kapeluszy, fot. Tomasz Hołod | EN Senior Citizens Day, Hat Parade, photo: Tomasz Hołod | UA День людей похилого віку, Парад капелюхів, фото: Томаш Холод

We Wrocławiu mieszka ponad 154 tysiące osób w wieku senioralnym, z czego znaczną większość stanowią kobiety. Najwięcej seniorów i seniorek zamieszkuje dzielnicę Fabryczna, a stosunkowo mało, wbrew obiegowej opinii, Śródmieście. Wrocław ma Wrocławskie Centrum Seniora, w którym osoby starsze mogą uzyskać pomoc i informacje na temat dbania o zdrowie czy możliwości spędzania czasu wolnego. Należy też do Sieci Miast i Gmin Przyjaznych Starzeniu Światowej Organizacji Zdrowia. W mieście działają liczne kluby seniora, uniwersytety trzeciego wieku, programy kulturalne dla osób starszych. Każdej jesieni osoby senioralne celebrować swoje święto podczas wrocławskich Dni Seniora.

EN More 154 thousand people of senior age live in Wrocław and the vast majority of them are women. Most senior men and women live in the Fabryczna district, and relatively few, for example, in Śródmieście, which, in the opinion of many people, is considered to be a place inhabited by a large group of senior men and women. Wrocław also has its "senior command centre", i.e. the Wrocław Senior Centre, where elderly people may obtain help and information about health or free time. Wrocław is part of the WHO Global Network for Age-friendly Cities and Communities. There are numerous senior clubs in the city, third-age universities, cultural programmes for elderly people. Every autumn, seniors take over the city during the Wrocław Senior Days.

UA У Вроцлаві проживає понад 154 тисяч осіб поважного віку, переважна більшість з яких – жінки. Найбільше людей похилого віку проживає в районі Фабрична і відносно мало в середмісті, яке багато хто вважає місцем, де мешкає велика група людей похилого віку. У Вроцлаві також є Вроцлавський центр для людей похилого віку, де літні люди можуть отримати допомогу та інформацію з питань здоров'я або дозвілля. Вроцлав є членом Мережі міст і громад, дружніх до людей похилого віку Всесвітньої організації охорони здоров'я. У місті діють численні клуби для людей похилого віку, Університети третього віку та культурні програми для літніх людей. Щороку люди похилого віку беруть на себе відповідальність за місто під час Днів людей похилого віку у Вроцлаві.

Ludwig Guttman i inni

EN Ludwig Guttman and others

UA Людвіг Гуттманн та інші

Z Wrocławiem związany był człowiek, który otworzył – a raczej wylał – drzwi do dostępności. Tu właśnie studiował i pracował słynny neurochirurg Ludwig Guttman. W 1960 roku zaingerował on Letnie Igrzyska Paraliimpijskie. Jedna z parasporthowczyń powiedziała o nim tak: „Ludwig Guttman dla nas, osób z niepełnosprawnościami, zmienił świat. To, co zrobił – to była całkowita zmiana postrzegania niepełnosprawności”.

Gutmann nie był jedyny. Wrocławianki Lotte Kaliski i Cäcilie Adler także działały na rzecz dostępności. Sporo wrocławian i wrocławianek z niepełnosprawnościami, mimo ogromnych barier, jakie stawiał przed nimi ówczesny świat, odniosło w swoich dziedzinach spektakularne sukcesy. Należeli do nich m.in. szachista Arnold Schottländer, matematyk Charles Proteus Steinmetz czy pisarka Agnes Franz.

EN Wrocław was connected with a man who opened, or rather broke, the door to accessibility. Famous neurosurgeon Ludwig Guttman studied and worked here. In 1960, he initiated the Summer Paralympic Games. One of the female para-athletes said: “For us – people with disabilities, Ludwig Guttman changed the world. What he did was a complete change in the perception of disability.”

Gutmann was not the only one. Wrocław women Lotte Kaliski and Cäcilie Adler also worked for accessibility. Many Wrocław men and women with disabilities, despite the enormous barriers they faced in the world back then, were successful in their fields, including chess player Arnold Schottländer, mathematician Charles Proteus Steinmetz, writer Agnes Franz.

UA Wrocław асоціюється з людиною, яка відкрила, а точніше виламала двері до доступності. Тут навчався і працював відомий нейрохірург Людвіг Гуттманн. У 1960 році він відкривав літні Паралімпійські ігри. Один паралімпійський спортсмен сказав: «Людвіг Гуттманн змінив світ для нас – людей з інвалідністю. Те, що він зробив, повністю змінило сприйняття інвалідності». Гутманн був не єдиним. Мешканки Wrocławа Лотте Каліські та Цецилія Адлер також працювали над забезпеченням доступності. Чимало мешканців та мешканок Wrocławа з інвалідністю досягли успіху у своїх сферах, незважаючи на величезні бар'єри, які існували в тогочасному світі, зокрема шахіст Арнольд Шотлендер, математик Чарльз Протеус Штейнмец та письменниця Агнес Франц.

Ludwig Guttman, fot. domena publiczna | EN Ludwig Guttman, photo: public domain | UA Людвіг Гуттманн, фото з відкритих джерел

Popiersie Guttmana w Sali Mieszczańskej wrocławskiego Ratusza, fot. Tomasz Gąsior, zbiory Muzeum Miejskiego Wrocławia | EN Bust of Guttman in the Municipal Hall of the Wrocław Town Hall, photo: Tomasz Gąsior, collections of the City Museum of Wrocław | UA Погруддя Гутманна в Міщанській залі Wrocławської ратуші, фото: Томаш Гонсьор, колекція Міського музею Wrocławа

Szpital żydowski przy dzisiejszej ul. Wiśniowej; tu w latach 30. pracował doktor Ludwig Guttman, fot. zbiory Muzeum Miejskiego Wrocławia | EN Jewish hospital on today's Wiśniowa Street; Dr. Ludwig Guttman worked here in the 1930s, photo: collection of the City Museum of Wrocław | UA Єврейська лікарня на теперішній вул. Вісьньовій; тут у 1930-х роках працював доктор Людвіг Гуттманн, фото з колекції Міського музею Wrocławа

Sport dla wszystkich

EN Sport for everyone
UA Спорт для всіх

Wrocław jest bardzo silnym ośrodkiem sportu osób z niepełnosprawnościami. To tu działa jeden z najstarszych w Europie klubów sportowych osób Głuchych i z niepełnosprawnościami słuchu – Wrocławski Klub Sportowy Nieślyszących „ŚWIT”. Bogatą historię ma także Wojewódzkie Zrzeszenie Sportowe Niepełnosprawnych „START”, którego zawodnicy i zawodniczki regularnie biorą udział w Letnich Igrzyskach Paralimpijskich. Ponadto w klubie WKS Śląsk grają drużyny blind footballu (piłka nożna graczy niewidomych i niedowidzących) i AMP footballu (piłka nożna zawodników i zawodniczek po amputacji kończyny). Znaczna większość obiektów sportowych w mieście jest dostępna dla osób z różnymi niepełnosprawnościami. Jednak sport nie byłby tym, czym jest, gdyby nie kibice i kibicki, w tym osoby członkowskie ze Stowarzyszenia Klub Kibiców Niepełnosprawnych KKN Wrocław. Inicjatorem inkluzyjnych wydarzeń sportowych był lider społeczny i aktywista na rzecz osób z niepełnosprawnościami – Bartek „Skrzynia” Skrzyński.

Zawodnicy i zawodniczki AMP footballu, fot. Klub WKS Śląsk | EN AMP football athletes, photo: WKS Śląsk Club | UA Футболісти та футболістки футболу для осіб з ампутацією, фото: Клуб WKS Śląsk

EN Wrocław is a very strong center of sports for persons with disabilities. It is here that one of Europe's oldest sports clubs for the Deaf and hearing-impaired – the Wrocław Sports Club for the Deaf „ŚWIT” – operates. The Provincial Sports Association of the Disabled „START” also has a rich history, with its athletes and competitors regularly participating in the Summer Paralympic Games. In addition, the WKS Śląsk Club has teams of blind soccer (soccer for blind and visually impaired players) and AMP football (soccer for players and athletes with amputated limbs). The vast majority of sports facilities in the city are accessible to people with various disabilities. However, sports would not be what it is if it were not for the fans and supporters, including members of the KKN Wrocław Disabled Supporters Club Association. Inclusive sports events were initiated by community leader and activist for people with disabilities Bartek „Skrzynia” Skrzyński.

Zawodnicy i zawodniczki AMP footballu, fot. Klub WKS Śląsk | EN AMP football athletes, photo: WKS Śląsk Club | UA Футболісти та футболістки футболу для осіб з ампутацією, фото: Клуб WKS Śląsk

Bartek „Skrzynia” Skrzyński, fot. Maciej Kulczyński | EN Bartek „Skrzynia” Skrzyński, photo: Maciej Kulczyński | UA Бартек «Скшиня» Скшинський, фото: Мацей Кульчинський

UA Вроцлав є дуже сильним центром спорту для людей з обмеженими можливостями. Саме тут діє один з найстаріших в Європі спортивних клубів для нечуючих та людей з вадами слуху – Вроцлавський спортивний клуб нечуючих «ŚWIT». Також багату історію має Воєводська спортивна асоціація інвалідів «START», гравці та спортсмени якої регулярно беруть участь у літніх Паралімпійських іграх. Крім того, у клубі WKS Śląsk є команди blind football (футбол для незрячих і слабозорих гравців) і AMP football (футбол для осіб з ампутацією). Переважна більшість спортивних об'єктів у місті є доступними для людей з різними формами інвалідності. Проте, не було б спорту, якби не вболівальники та прихильники, в тому числі члени Асоціації клубу вболівальників з обмеженими можливостями KKN Wrocław. Інклюзивні спортивні заходи були ініційовані громадським лідером та активістом з питань інвалідності Бартеком «Скшиня» Скшинським.

Zawodniczki z Klubu „ŚWIT”, fot. Wrocławski Klub Sportowy Nieślyszących „ŚWIT” | EN „ŚWIT” Club female athletes, photo: Wrocław Sports Club for the Deaf „ŚWIT” | UA Гравчині клубу «ŚWIT», фото: Вроцлавський спортивний клуб нечуючих «ŚWIT»

Pracownicy Cafe Równik za ladą kawiarni, fot. Tomasz Holod | EN Cafe Równik employees behind the cafe's counter, photo: Tomasz Holod | UA Співробітники кафе «Екватор» за стійкою, фото: Томаш Холод

W 2019 roku z inicjatywy Biura Wrocław bez Barrier powstał dokument „Wrocławskie standardy dostępności kultury i wydarzeń”. Instytucje kultury już wcześniej zaczęły organizować inkluzyjne wydarzenia – ich oferta jest tak bogata, że każdy znajdzie w niej coś dla siebie. Na co dzień pracują nad nią koordynatorzy i koordynatorki dostępności w miejskich instytucjach kultury oraz osoby członkowskie licznych fundacji i stowarzyszeń. Dzięki temu uczestnictwo w kulturze osób z niepełnosprawnościami stale rośnie. Duża w tym także zasługa wrocławskiej Fundacji Katarynka, która prowadzi Pracownię Dostępnej Kultury. A po kulturalnych emocjach najlepiej udać się do Café Równik, w której wspaniałą obsługę zapewniają kelnerzy i kelnerki z niepełnosprawnościami intelektualnymi.

EN In 2019, on the initiative of the Wrocław without Barriers Office, a document entitled “Wrocław standards of accessibility of culture and events” was created. Even before, did cultural institutions start to organise inclusive events. Their offer is so rich that everyone will find something for themselves. Male and female coordinators of accessibility in urban cultural institutions and members of numerous foundations and associations work on this on a daily basis. Thanks to this, the participation of people with disabilities in culture is continuously growing. This is also a huge merit of the Katarynka Foundation in Wrocław, which manages the Studio of Accessible Culture. And after cultural emotions, it is best to go to the Café Równik, where excellent service is provided by waiters and waitresses with intellectual disabilities.

UA У 2019 році з ініціативи офісу «Вроцлав без бар'єрів» було створено документ «Вроцлавські стандарти доступності для культури та заходів». Заклади культури вже почали організовувати інклюзивні заходи. Їх пропозиція настільки багата, що знайдеться щось для кожного. Над цим щоденно працюють координатори доступності в культурних установах міста та члени численних фондів і асоціацій. Завдяки цьому участь людей з інвалідністю в культурі постійно зростає. Велика заслуга в цьому також належить Фондації «Катаринка» у Вроцлаві, яка керує Майстернею доступної культури. А після культурних вражень найкращим місцем для відпочинку є кафе Równik, де відмінний сервіс надають офіціанти та офіціантки з інтелектуальною неповносправністю.

Kultura dostępna

EN Accessible culture
UA Доступна культура

Spacer z audiodeskrypcją, Fundacja Katarynka, fot. Sebastian Głab | EN Walking with audio description, Katarynka Foundation, photo: Sebastian Głab | UA Прогулянка з аудіодискрипцією, Фондація «Катеринка», фото: Себастьян Глонб

Spacer z audiodeskrypcją, Fundacja Katarynka, fot. Sebastian Głab | EN Walking with audio description, Katarynka Foundation, photo: Sebastian Głab | UA Прогулянка з аудіодискрипцією, Фондація «Катеринка», фото: Себастьян Глонб

Przez naukę do sprawiedliwości

EN Through science to justice
UA Через науку до справедливості

Wrocław to ważne miasto dla europejskiej queerstorii, czyli historii społeczności LGBT+. W latach 1887–1888 studiował tu Magnus Hirschfeld, który później założył w Berlinie Komitet Naukowo-Humanitarny – pierwsze na świecie stowarzyszenie walczące o prawa osób nieheteronormatywnych. Jego działalność wspierało kilku wrocławian, w tym lekarze i prawnicy. Podpisali oni, wraz z wieloma profesorami Uniwersytetu Wrocławskiego, apel o zniesienie obowiązującego w niemieckim kodeksie karnym paragrafu 175 kryminalizującego homoseksualnych mężczyzn. Wrocławianką była także neurochirurgka Alice Rosenstein, która – pracując w latach 40. w armii amerykańskiej – stanęła w obronie żołnierek lesbijek i żołnierzy gejów. W latach 20. XX wieku we Wrocławiu powstały kawiarnie dla społeczności LGBT+ oraz pierwsze stowarzyszenie gejowskie. Wiele osób otwarcie deklarowało się jako geje, lesbijki i osoby transpłciowe.

EN Wrocław is an important city for European queerstory, i.e., the history of the LGBT+ community. In the years 1887-1888, Magnus Hirschfeld studied here. Then, he founded the Scientific-Humanitarian Committee in Berlin, the world's first association fighting for the rights of non-heteronormative people. His activity was supported by several Wrocław citizens, including doctors and lawyers. They, as well as many professors of the University of Wrocław, signed an appeal for the abolition of paragraph 175 criminalising homosexual men. The Wrocław citizen was also neurosurgeon Alice Rosenstein, who stood up for lesbian and gay soldiers. In the 20s of the 20th century, the cafés for the LGBT+ community and the first gay association were established. Many people openly declared themselves gay, lesbian and transgender.

UA Вроцлав є важливим містом для європейської квір-історії, або історії ЛГБТ+ спільноти. У період між 1887 та 1888 роками тут навчався Магнус Гіршфельд. Пізніше він заснував Науково-гуманітарний комітет у Берліні, перше у світі об'єднання, яке боролось за права негетеронормативних людей. Його діяльність підтримали кілька мешканців Вроцлава, серед яких були лікарі та юристи. Вони, а також ряд професорів Вроцлавського університету підписали звернення з вимогою скасувати статтю 175, яка криміналізує гомосексуальних чоловіків. Мешканкою Вроцлава була також нейрохірургиня Аліса Розенштейн, яка виступала на захист солдаток-лесбійок і солдатів-геїв. У 20-их роках XX століття з'явилися кафе для ЛГБТ+ спільноти та перші гей-асоціації. Багато людей відкрито заявляли про свою приналежність до геїв, лесбійок і трансгендерів.

Li Shiu Tong i Magnus Hirschfeld podczas IV konferencji Światowej Ligi na rzecz Reformy Seksualnej, fot. domena publiczna | EN Li Shiu Tong and Magnus Hirschfeld at the Fourth Conference of the World League for Sexual Reform, photo: public domain | UA Лі Шіу Тонг і Магнус Хіршфельд на IV конференції Всесвітньої ліги сексуальних реформ, фото з відкритих джерел

Uniwersytet Wrocławski, fot. Włodzimierz Kałdowski, zbiory Muzeum Miejskiego Wrocławia | EN University of Wrocław, photo: Włodzimierz Kałdowski, collections of the City Museum of Wrocław | UA Вроцлавський університет, фото: Володімеж Колдовський, колекція Міського музею Вроцлава

Gej jest OK!

EN Gay is OK!

UA Гей – це ОК!

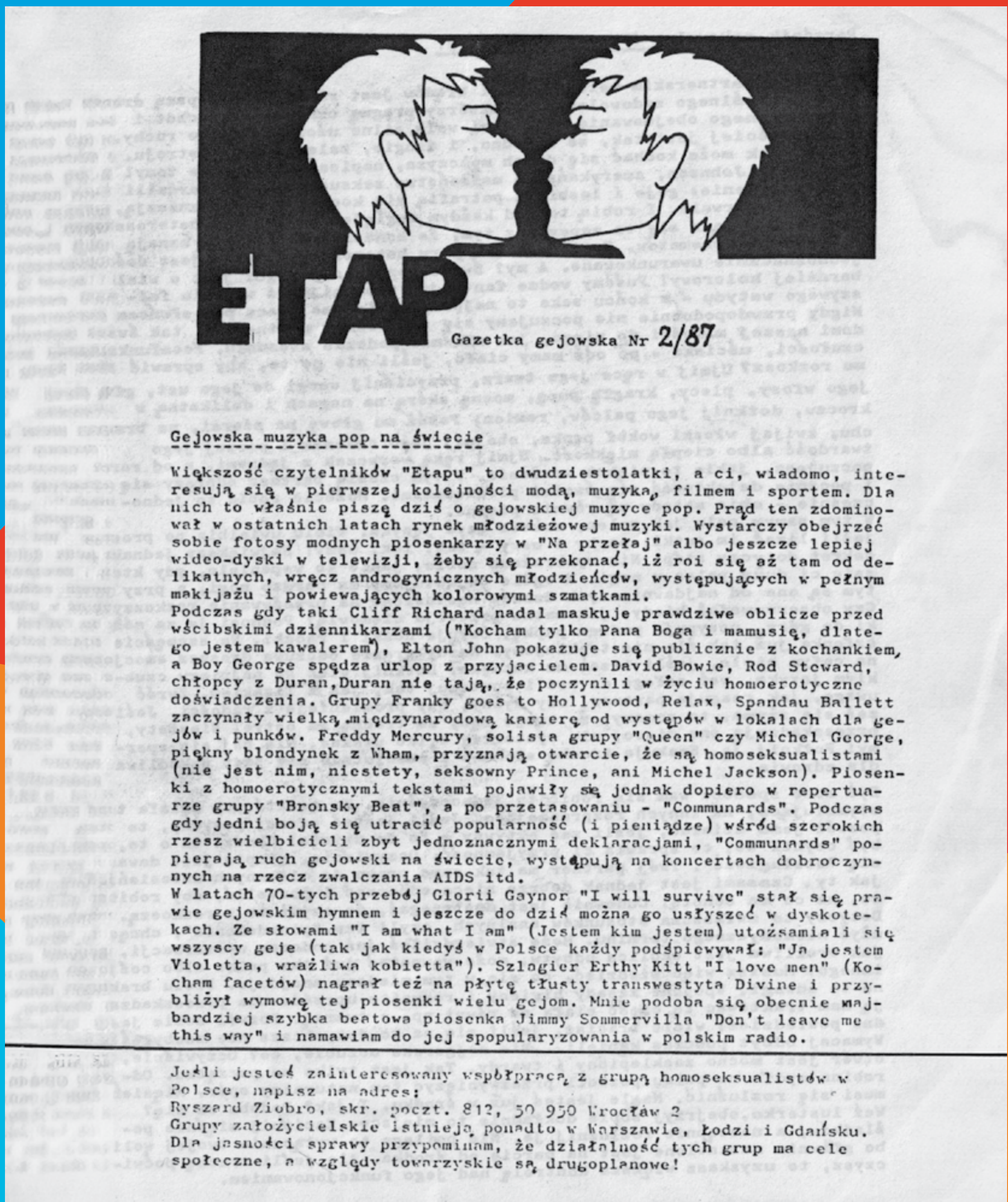
Nowy rozdział queerstorii Wrocławia zaczął się po drugiej wojnie światowej. W 1970 roku tak wspominał dolnośląskie miasto aktor i społecznik Jan Snarski: „Porównując Lublin z Wrocławiem, zauważyłem szaloną różnicę; tu życie gejowskie kwitło w dzień i w nocy”. Spotykano się w kawiarniach w sąsiedztwie Opery Wrocławskiej lub na obecnej Promenadzie Starmiejskiej, wtedy zwanej „tęczowym szlakiem”. Na początku lat 80. kilka osób aktywistycznych z Wrocławia powołało do życia ETAP – pierwsze, nieformalne wówczas, stowarzyszenie gejowsko-lesbijskie w kraju. Stowarzyszenie wydawało gazetę, organizowało spotkania, prowadziło jeden z pierwszych w Polsce klubów dla osób LGBT+. Także we Wrocławiu narodziła się idea wprowadzenia nowego słowa określającego homoseksualnych mężczyzn. Po dyskusjach postanowiono spolszczyć angielskie słowo „gay”.

EN A new chapter in Wrocław's queerstory started after the Second World War. In 1970, actor and social activist Jan Snarski recalled “When comparing Lublin with Wrocław, I noticed a crazy difference; here, gay life flourished day and night”. People met in the cafés in the vicinity of the Wrocław Opera or on the Starmiejska Promenade called the “rainbow route”. In the early 80s, several activists from Wrocław established ETAP – back then, the first informal gay-lesbian association in the country. The Association published a newspaper, organised meetings, managed one of the first LGBT+ clubs in Poland. Also in Wrocław, the idea of introducing a new word for homosexual men appeared. Following the discussion, it was decided to polish the English word “gay”.

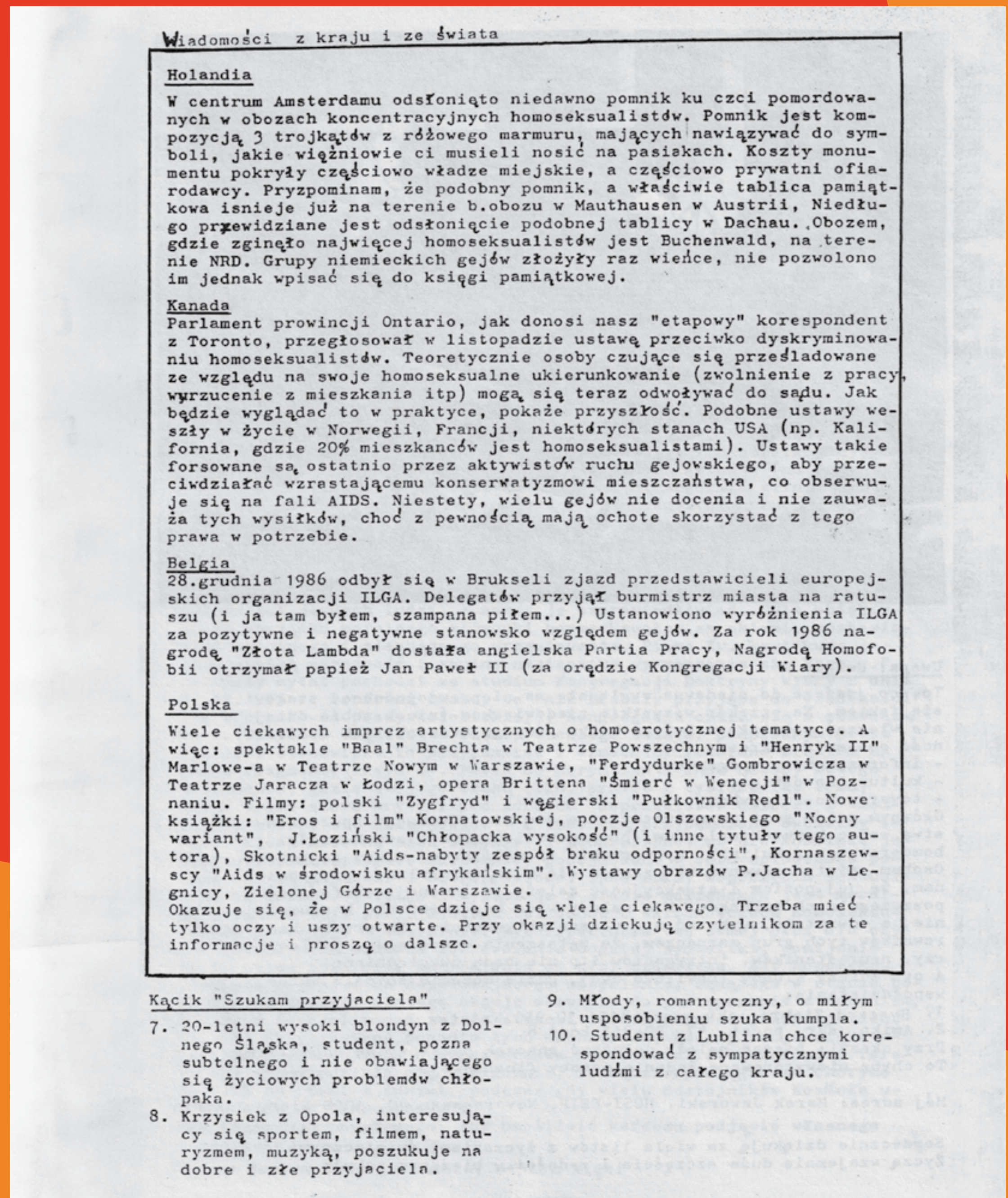
UA Нова глава в квір-історії Вроцлава почалася після Другої світової війни. У 1970 році Ян Снарський згадував: «Порівнюючи Люблін з Вроцлавом, я помітив шалену різницю: тут гей-життя процвітало вдень і вночі». Люди зустрічалися в кав'ярнях поблизу Вроцлавського оперного театру або на набережній Старого міста, відомій як «веселкова стежка». На початку 1980-х років кілька активістів з Вроцлава створили ETAP – перше неформальне об'єднання геїв і лесбіянок у країні на той час. Асоціація видавала газету, організовувала зустрічі та керувала одним з перших клубів для ЛГБТ+ людей у Польщі. У Вроцлаві також виникла ідея ввести нове слово для позначення гомосексуальних чоловіків. Після дискусій було вирішено полонізувати англійське слово «gay».

Sermierz na placu Uniwersyteckim, fot. zbiory Muzeum Miejskiego Wrocławia | EN Fencer at University Square, photo: collections of the City Museum of Wrocław | UA Фехтувальник на Університетській площі, фото з колекції Міського музею Вроцлава

Biuletyn ETAP nr 2 z 1987 r., zbiory Archiwum Lambdy Warszawa | EN ETAP Bulletin No. 2 of 1987, collections of the Lambda Warszawa Archives | UA Бюлетень ETAP № 2, 1987. Архівна колекція «Лямбда» у Варшаві

Biuletyn ETAP nr 1 z 1987 r., zbiory Archiwum Lambdy Warszawa | EN ETAP Bulletin No. 1 of 1987, collections of the Lambda Warszawa Archives | UA Бюлетень ETAP № 1, 1987. Архівна колекція «Лямбда» у Варшаві

Jesteśmy u siebie

EN We are at home
UA Ми вдома

Plakaty z Wrocławskich Marszów Równości | EN Posters from the Wrocław Equality Marches | UA Плакати з Маршів рівності у Вроцлаві

Gdy w roku 2009 ruszał pierwszy Marsz Równości, udział w nim wzięło około 300 osób. W ostatnim szło ich niemal 15 tysięcy! W pokojowym pochodzie osobom LGBT+ towarzyszą setki sojuszników i sojuszniczek. Zasięg marszu oraz wsparcie udzielane społeczności LGBT+ przez wrocławian i wrocławianki, szczególnie w ostatnich latach – najlepiej oddają zmianę, jaka zaszła w społeczeństwie. Organizatorem marszu jest Stowarzyszenie Kultura Równości, które na co dzień tworzy mnóstwo wydarzeń, a także prowadzi Równe Miejsce – Centrum LGBT+. Wrocławską społeczność LGBT+ reprezentują również fundacje (HerStory, Równik Praw, GrowSpace) oraz stowarzyszenia (Stowarzyszenie Ciao, Stowarzyszenie Różnorodności Społecznej UP-DATE). Wspólnie tworzą one wrocławską Grupę branżową ds. osób LGBT+. W stolicy Dolnego Śląska działają także liczne grupy nieformalne zrzeszające tęczęwą społeczność.

EN When the first Equality Parade set off in 2009, about 300 people took part in it. The last one included nearly 15 thousand people! In the peaceful parade, LGBT+ people are accompanied by hundreds of allies. The scope of the parade, but also the support provided to the LGBT+ community by the Wrocław men and women, particularly in recent years, best reflects the change that has taken place in society. The organiser of the parade is the Kultura Równości Association, which usually creates a lot of events and also manages the Equal Place – LGBT+ Centre. The LGBT+ community in Wrocław is also represented by the following foundations (HerStory, Równik Praw, GrowSpace) and the associations (Ciao Association, Różnorodności Społecznej UP-DATE Association). Together, they form the Wrocław industry group for LGBT+ people. In Wrocław, there are also numerous informal groups bringing together the rainbow community.

UA Коли у 2009 році відбувся перший Марш рівності, у ньому взяли участь близько 300 осіб. В останньому – майже 15 000! У мирному марші осіб ЛГБТ+ супроводжували сотні союзників та союзниць. Масштабність маршу, а також підтримка, яку ЛГБТ+ спільнота Вроцлава отримала, особливо в останні роки, найкраще відображає зміни, що відбулися в суспільстві. Марш організує Асоціація культури рівності, яка щодня організує безліч заходів, а також керує Місцем рівності – Центром ЛГБТ+. ЛГБТ+ спільнота Вроцлава також представляють фонди (HerStory, Equal Rights, GrowSpace) та асоціаціями (Ciao і Соціальне Різноманіття UP-DATE). Разом вони утворюють Вроцлавську групу ЛГБТ+ сектору. У Вроцлаві також існують численні неформальні групи, які об'єднують веселкову спільноту.

Wrocławski Marsz Równości 2023, fot. Grzegorz P. Adamski | EN Wrocław Equality March 2023, photo: Grzegorz P. Adamski | UA Марш рівності у Вроцлаві 2023, фото: Гжегож П. Адамські

Między wyznaniem katolickim a protestanckim

EN Between catholic and protestant denominations

UA Між католицизмом та протестантством

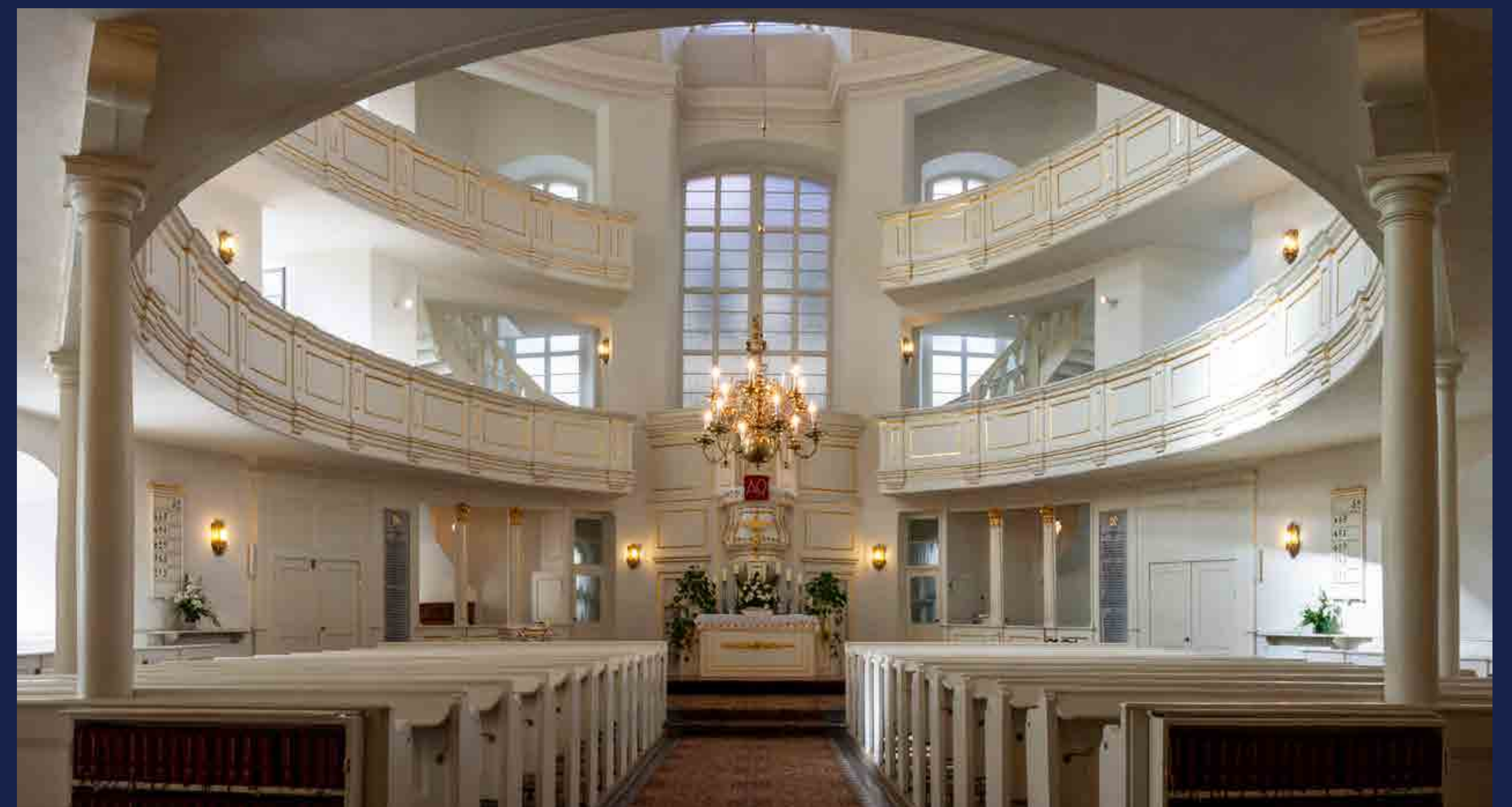
W dokumentach pisanych Wrocław po raz pierwszy pojawił się w roku 1000, w związku z ustanowieniem tu siedziby biskupiej. Równocześnie miasto stało się głównym ośrodkiem katolicyzmu na Śląsku. Trwało w tej wierze ponad 500 lat. W latach 1522–1525 dotarła tutaj reformacja – od tego momentu w demograficznym krajobrazie Wrocławia dominowali protestanci i protestantki. W 1925 roku, gdy populacja miasta liczyła prawie 560 tysięcy osób, statystyki wykazały 332 817 protestantów i protestantek, 182 343 katolików i katoliczek oraz 23 240 żydów i żydówek. Przez stulecia wrocławianie i wrocławianki wszystkich tych wyznań żyli ze sobą w zgodzie. Sytuacja ta zmieniła się w 1933 roku, wraz z dojściem nazistów do władzy.

EN In the year 1000, Wrocław appeared for the first time in the documents establishing the episcopal seat here. At the same time, the city became the main centre of Catholicism in Silesia. It kept this faith for more than 500 years. In the years 1522–1525, the Reformation reached the city. Since then, Protestant men and women have dominated the demographic landscape of Wrocław. In 1925, when the population of the city was nearly 560 thousand, the statistics showed 332,817 Protestant men and women, 182,343 Catholic men and women and 23 240 Jewish men and women. For centuries these denominations lived in harmony with each other. This situation changed when the Nazis came to power in 1933.

UA У 1000 році Вроцлав вперше згадується в документах, що встановлюють тут єпископську резиденцію. Тоді ж місто стало головним осередком католицизму в Сілезії. У цій вірі воно залишалося понад 500 років. Між 1522 і 1525 роками до міста прийшла Реформація. Відтоді протестанти і протестантизм домінували у демографічному ландшафті Вроцлава. У 1925 році, коли населення міста становило майже 560 000 осіб, за статистикою склад мешканців міста розподілявся наступним чином – 332 817 протестантів/протестанток, 182 343 католиків/католичок і 23 240 євреїв та єврейок. Століттями ці конфесії жили в гармонії одна з одною. Ситуація змінилася з приходом до влади нацистів у 1933 році.

Katedra św. Jana Chrzciciela, fot. Tomasz Gąsior, zbiory Muzeum Miejskiego Wrocławia | EN St. John the Baptist Cathedral, photo: Tomasz Gąsior, collections of the City Museum of Wrocław | UA Катедрa св. Івана Хрестителя, фото: Томаш Гонсьор, колекція Міського музею Вроцлава

Ewangelicki Kościół Opatrzności Bożej, fot. Tomasz Gąsior, zbiory Muzeum Miejskiego Wrocławia | EN Evangelical Church of Divine Providence, photo: Tomasz Gąsior, collections of the City Museum of Wrocław | UA Євангельська церква Божого Провидіння, фото: Томаш Гонсьор, колекція Міського музею Вроцлава

Żydowski chór, fot. Stanisław Klimek | EN Jewish choir, photo: Stanisław Klimek | UA Єврейський хор, фото: Станіслав Клімек

Wrocławscy Żydzi i Żydówki

EN Jewish men and women in Wrocław
UA Євреї та Єврейки Вроцлава

Ludność żydowska nie przekroczyła nigdy ośmiu procent populacji miasta. Ten niewielki odsetek obywateli i obywaterek Wrocławia wniósł kolosalny wkład w każdy aspekt życia miasta. Tutejsza gmina żydowska przestała istnieć w trakcie drugiej wojny światowej. Po 1945 roku we Wrocławiu znów zamieszkało kilkanaście tysięcy polskich Żydów i Żydówek, jednak na skutek antysemickiej nagonki w latach 60. większość z nich wyjechała. Życie żydowskie we Wrocławiu odrodziło się w latach 90., po transformacji ustrojowej. Obecnie miejscowa Gmina Wyznaniowa Żydowska liczy około 300 osób. Prężnie działa oddział Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Żydów w Polsce i Fundacja Bente Kahan. Każdego roku wrocławianie i wrocławianki idą w Marszu Wzajemnego Szacunku, ku czci ofiar pogromu listopadowego z 1938 roku.

EN Jewish men and women never exceeded 8% of the city's population. This small percentage of Wrocław male and female citizens made an enormous contribution to every aspect of the city's life. The local Jewish community ceased to exist during the Second World War. After 1945, several thousand Polish Jewish men and women settled in Wrocław. However, as a result of the anti-Semitic campaign in the 60s, most of them left. Jewish life in Wrocław revived after the transformation. Currently, the local Jewish Community has about 300 people. The branch of the Social and Cultural Society of Jews in Poland and the Bente Kahan Foundation are very active. Every year, Wrocław men and women participate in the March of Mutual Respect, in honour of the victims of the Night of Broken Glass in 1938.

UA Євреї та єврейки ніколи не перевищували 8% населення міста. Цей невеликий відсоток мешканців і мешканок Вроцлава зробив колосальний внесок у всі аспекти життя міста. Місцева єврейська громада припинила своє існування під час Другої світової війни. Після 1945 року у Вроцлаві оселилося кілька тисяч польських євреїв та єврейок. Однак через антисемітську кампанію більшість з них виїхали у 1960-х роках. Єврейське життя у Вроцлаві відродилося після трансформації. Сьогодні місцева єврейська громада налічує близько 300 осіб. Процвітає відділення Соціально-культурного товариства євреїв у Польщі та Фонд Бен-те Кехен. Щороку мешканці Вроцлава беруть участь у Марші взаємної поваги на честь жертв листопадового погрому 1938 року.

Synagoga Pod Białym Bocianem, fot. Stanisław Klimek | EN Synagogue Under the White Star, photo: Stanisław Klimek | UA Синагога «Під білим лелекою», фото: Станіслав Клімек

Zwoje Tory, fot. Stanisław Klimek | EN Torah scrolls, photo: Stanisław Klimek | UA Свої Тори, фото: Станіслав Клімек

Tefilin, Tallit i książki, fot. Stanisław Klimek | EN Tefillin, tallit and books, photo: Stanisław Klimek | UA Тефілін, Таліт і книги, фото: Станіслав Клімек

Miasto czterech wyznań... i nie tylko

EN The city of four denominations... and not only

UA Місто чотирьох релігій... і не тільки

Wrocław to wyjątkowe miasto na mapie Polski – to tu znajduje się Dzielnica Czwerech Wyznań, w której po sąsiedzku ulokowane są świątynie: katolicka, protestancka, prawosławna i żydowska. Dzielnica jest symbolem tolerancji międzywyznaniowej. W stolicy Dolnego Śląska najwięcej wiernych i świątyń ma kościół rzymskokatolicki – na miejskich osiedlach ulokowanych jest łącznie 80 świątyń tego wyznania. Wierni i wierne modlą się również w grekokatolickiej katedrze św. Wincentego i św. Jakuba oraz w katedrze diecezji wrocławskiej Kościoła Polskokatolickiego w RP, czyli kościele św. Marii Magdaleny. W mieście funkcjonuje także ponad 30 parafii i zborów protestanckich, w tym trzy kościoły ewangelicko-augsburskie oraz trzy świątynie baptystów. Ponadto liczną grupę stanowią osoby wyznania prawosławnego, zwłaszcza odkąd do miasta przybyło wielu obywateli Ukrainy. Posługę dla nich sprawuje przede wszystkim ukraińskojęzyczna parafia św. Piotra Mohyły. We Wrocławiu działają też inne społeczności wyznaniowe – swoje miejsce znaleźli tu m.in. Żydzi i Żydówki, muzułmanie i muzułmanki, świadkowie i świadkinie Jehowy, buddyści i buddyżki, a także rodzimowiercy i rodzimowierczynie. Warto dodać, że w kościele Najświętszej Marii Panny na Piasku oraz w jednej z Sal Królestwa Świadków Jehowy regularnie odbywają się nabożeństwa w polskim języku migowym.

EN Wrocław is the only city in Poland having its Four Denominations District, with the Catholic, Protestant, Orthodox and Jewish temples located in neighbourly coexistence. The District promotes toleration among the beliefs. Roman Catholic Church has the largest congregation and the greatest number of temples in the capital of Lower Silesia. 80 churches of this denomination are situated in city's housing estates. The Wrocław citizens pray also in the Greek Catholic Cathedral of St. Vincent and St. Jacob and in the Wrocław Diocese's Cathedral of the Polish Catholic Church in the Republic of Poland i.e. in the Mary Magdalene's Church. The city hosts also more than 30 Protestant parishes and congregations, including three temples of the Evangelical Church of the Augsburg Confession and three Baptist temples. There is also a large community of the Orthodox faith, in particular now, when many Ukrainians has been living in the city. The pastoral ministry is carried out primarily by the Ukrainian-language St. Petro Mohyla's Parish. There are also other religious communities in Wrocław. These include among others the Jews, Muslims, Jehovah's Witnesses, Buddhists as well as Slavic Native Faith believers. It is worth noticing that the Church of St. Mary on the Sand and one of the rooms of the Kingdom Hall of Jehovah's Witnesses regularly host the messes in the Polish Sign Language.

UA Вроцлав є унікальним містом на карті Польщі – саме тут знаходиться Квартал чотирьох релігій, де по сусідству розташовані католицькі, протестантські, православні та єврейські храми. Квартал є символом міжконфесійної толерантності. Римо-католицька церква має найбільшу кількість вірних і храмів у столиці Нижньої Сілезії – загалом у житлових кварталах міста розташовано 80 храмів цієї конфесії. Вірні також моляться в греко-католицькому соборі св. Вінсента і св. Якова та в катедральному соборі Вроцлавської дієцезії Польської католицької церкви в Республіці Польща – костелі св. Марії Магдалини. У місті також функціонує понад 30 протестантських парафій і зборів, у тому числі три Євангелічно-аугсбурзькі церкви і три баптистські храми. Крім того, велику групу складають особи православного віросповідання, особливо з тих пір, як в місто прибуло багато громадян України. Їх обслуговує насамперед україномовна парафія св. Петра Могили. У Вроцлаві також проживають інші релігійні громади – євреї та єврейки, мусульмани та мусульмankи, Свідки Єгови, буддисти та буддистки, а також рідновіри. Варто зазначити, що богослужіння польською жестовою мовою регулярно проводяться в костелі Пресвятої Діви Марії на Піску та в одному із залів Царства Свідків Єгови.

Katedra prawosławna pw. Narodzenia Przenajświętszej Bogarodzicy, ul. św. Mikołaja 40 | EN Orthodox Cathedral of the Nativity of the Most Holy Mother of God, 40 Świętego Mikołaja Street | UA Православна катедрa Різдва Пресвятої Богородиці, вул. Св. Миколая 40

Kościół rzymskokatolicki pw. św. Antoniego z Padwy, ul. św. Antoniego 30 | EN Roman Catholic Church of St. Anthony of Padua, 30 Świętego Antoniego Street | UA Римо-католицький костел св. Антонія Падуанського, вул. св. Антонія 30

Kościół ewangelicki pw. Opatrzności Bożej, ul. Kazimierza Wielkiego 29 | EN Evangelical Church of the Divine Providence, 29 Kazimierza Wielkiego Street | UA Євангеліська церква Божого Провидіння, вул. Казимира Великого 29

Synagoga Pod Białym Bocianem, ul. Włodkowica 7 | EN Synagogue Under the White Stork, 7 Włodkowica Street | UA Синагога «Під білим лелекою», вул. Влодковича 7

Fot. Stanisław Klimek | EN photo: Stanisław Klimek | UA фото: Станіслав Клімек

